

Udgivet af Naturhistorisk Forening
for Jylland med Støtte af Undervis-
ningsministeriet.

1925

Medlemsblad for „Naturhistorisk Forening for Jylland“, Natur-
historisk Forening for Sjælland“, Naturhistorisk Forening for
Lolland-Falster“ og „Naturhistorisk Forening for Fyn“.

REDAKTION:

ALBERT JENSEN, V. SIGFRED KNUDSEN.

I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE, KØBENHAVN.

CLEMENSTRYKKERIET (C. REIMANN) AARHUS.

Nathejre.

(*Nycticorax griseus* L.)

Af Sigfred Knudsen.

Et Eksemplar af denne i Danmark saa sjældne Fugl blev skudt i Svanesøen ved Skanderborg d. 1. August 1925. Det er en gammel Han, og Fuglen blev foræret til Kommune-

O. V. Berthelsen fot.

Nathejre, skudt ved Skanderborg $\frac{1}{8}$ 1925.

skolen i Skanderborg, men ved Velvilje fra Hr. Overlærer Steffen Rasmussens og Skoleudvalgets Side erhvervedes den af „Naturhistorisk Forening for Jylland“, og den vil faa sin Plads i den danske Fuglesamling paa Aarhus naturhistoriske Museum.

Nathejren hører ikke til vort Lands egentlige Fauna; dens Hjem er langt mod Syd; men dens Udbredelsesfelt er meget stort (sydlige Europa, Asien, Afrika og Amerika). Den hører til de Fugle, der betegnes som tilfældige Gæster

her i Landet. Adskillige Gange har denne ejendommelige, smukke Fugl besøgt Danmark, men saa godt som altid er den bleven modtaget med et Skud Hagl. Saaledes gik det altsaa ogsaa denne Nathejre, der i Selskab med en anden — maaske dens Mage — havde foretaget den lange Rejse mod Nord. Jægeren, som skød den, meddeler nemlig, at der var to; de kom flyvende lavt hen over Rørene og Baaden og blev nærmest antaget for et Par Ugler, fordi de fløj paa samme lydløse Maade som disse. De var tæt paa Jægeren og fløj ikke særlig hurtigt, saa han kunde — som han sagde — let have skudt dem begge; men den ene reddede altsaa Livet.

Konservator Johs. Larsen, Aarhus, som har udstoppet Fuglen, meddeler følgende om dens Størrelse: Længde (i cm) 63, Vinge 29,7, Hale 11, Næb (fra Mundvig) 9,8 og (fra Næbrod) 7,0, største Næbhøjde 1,9 og -bredde 1,3. Der er stor Forskel paa Nathejrens Ungfugledragt og Dragten hos den gamle Fugl; Ungfuglen er nemlig brunlig med lange gullige Pletter, der paa flere Steder — især Halsen — flyder sammen til lange, lyse Striber. Benene er grønlig og Iris orangefarvet. Den gamle Fugl (2 Aar og derover) er renhvid paa hele Undersiden, og samme Farve har et smukt Baand over den forreste Del af Panden og hen over Øjnene samt de prægtige ca. 10 cm lange Nakkefjer, af hvilke der som Regel kun er et Par Stk. (Paa Skanderborg-Eksemparet er der to, den ene 14 cm lang, renhvid overalt paa en lille, sort Spids nær, den anden 10 cm lang, kun hvid i den øverste Halvdel, Resten sort). Disse Fjer er ejendommelige ved at være omtrent rørformede, idet deres Kanter er krummet ind imod Skaftet nedefter. Desuden har den gamle Fugl en Del lange, sorte, spidse Nakkefjer, af hvilke de længste er ca. 8 cm; Issen, Nakken og Ryggens Overside er sort med smuk grønblaa Glans. Resten af Fjerdragten er graalig — Vingerne dog med et lyst, blaaligt Skær; Benene er rød-gule med rengule Led, Iris rød, Næbbet næsten helt sort.

Nathejren er en livlig Fugl om Natten, men om Dagen sidder den og sover i høje Træer; den yngler kolonivis ved større Floder og Søer og bygger Rede i Træer; den lever af Fisk, Krybdyr, Insekter og Orme.

Angaaende dens Forekomst i Danmark meddeles følgende: Iflg. Kærbølling: „Skandinaviens Fugle“ blev en Nathejre skudt i 1821 ved Ribe og i Juli 1870 et Ekspl. paa Færøerne (den findes nu paa Zoologisk Museum i København). I „Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift“ 11. Aarg. meddeles om et Ekspl. (i Vekselerer Lehn Schiølers Sam-

ling) skudt ca. 1895 paa Rødby Fjord, i 18. Aarg. om en ung Hun, som blev skudt ^{25/11} 1923 ved Furesøens nordlige Kyst — mellem Dybedal og Fiskebæk — og som nu findes i Rentier Hans Pedersens Samling i København.

I 17. Aarg. meddeler Overlæge O. Helms om et Ekspl. i Fuglesamlingen paa Aalholm Slot; den bærer Angivelsen: April 1897, men om den er skudt i Danmark, vides ikke bestemt. I 18. Aarg. meddeles (H. Scheel: Nathejre) om et Ekspl. i Grev Ahlefeldt-Laurvig-Billes Samling; det er en gammel Han, og den er skudt i Bavelse Sø 1855. I samme Artikel meddeles om en Nathejre, som i 1874 blev set ved Ribe.

Angaaende Nathejrens Forekomst i vore Nabolande: I Hertugdømmerne er den skudt flere Gange: Neumünster 1821, Sylt — 2 Ekspl. —, ved Elbbreden og ved Brunsbüttel (Kærbølling); i England er den jagttaget mange Gange; i Norge er der skudt to Nathejrer, i Sverige ligeledes to.

En stor og værdifuld Gave.

Som det vil være mange af Læserne bekendt, forærede Hr. Proprietær H. Weis i Aaret 1914 en righoldig og meget smuk dansk Billesamling til „Naturh. Foren. f. Jylland“. Det var Hr. Weis's Mening, at Samlingen skulde danne Grundlaget for en jydsk Billesamling, og Giveren stillede kun som Betingelse, at Samlingen ikke maatte udstykkes, at den skulde have Domicil i Aarhus, og at den skulde være tilgængelig ikke alene for Fagfolk, men ogsaa for Amatører.

Nu har Hr. Weis imidlertid atter skænket Foreningen en meget stor Gave, idet han har sendt os hele sin store Samling af Sommerfugle og Biller. Samlingen omfatter 6 Skabe med ialt 72 store Kasser danske Sommerfugle, 12 Kasser med udenlandske Sommerfugle, 37 Dobbeltkasser med Dubletter af Sommerfugle, 2 Skabe med ialt 34 Kasser danske Biller og 13 Kasser med udenlandske Biller.

Denne Samling er saavel som den førstnævnte opstillet paa Aarhus naturhistoriske Museum.

Samlingen er, saa vidt vi kan skønne, enestaaende her hjemme, og alt det danske Materiale er indsamlet af en enkelt Mand, nemlig Hr. Weis selv.

Den indeholder et meget rigt Materiale af danske Sommerfugle, deriblandt et stort Antal Arter, som hører til vore sjældne og allersjældneste, f. Eks. lange Rækker af *Dilina tiliæ*, *Endromis versicoloria*, *Ptilophora plumigera*, *Odontosia carmelita*, *Nonagria geminipuncta* (en hel Kasse med Rækker af Hovedart, Varieteter, Larver, Pupper, Snylttere); *Xylina lamda*, *Agrotis glareosa*, *Hydrilla palustris*, *Hadena gemmea* o. fl. af vore største Sjældenheder er repræsenteret ved mindre Rækker; *Mamestra leineri* (ny for vor Fauna, fundet paa Bornholm af Hr. Weis) findes i flere Ekspl.

Desuden indeholder den mange Arter, der er repræsenteret ved meget lange Rækker af Individider, som varierer i Størrelse og Farve. Disse Dyr er opstillet saaledes, at der kun findes een Art i hver Kasse, og naar man betragter en saadan Kasses Indhold, faar man først et sandt Billede af, hvorledes den paagældende Art ser ud. Det er Hr. Weis's Ønske, at dette af ham paabegyndte Arbejde skal fortsættes og udvides af kommende Samlere, navnlig jydsk, idet det sandsynligvis herovre vil kunne findes andre Varieteter end dem, der er opstillet i Samlingen, da disse væsentligst er fundet paa Øerne.

Endelig findes der ved en Mængde Arter baade Larver, Pupper, Puppespind og Puppekamre, samt Snyltehvæpse og Snyltefluer, som Hr. Weis har faaet ved Klækning.

Alt er opstillet med en mønsterværdig Akkuratesse og Orden, og Hr. Weis har saa vidt muligt kun opstillet aldeles fejlfri Dyr.

Samlingen er, som allerede berørt, blevet til ved Givrens egne mangeaarige og flittige Studier og Indsamlinger, og naar man erindrer dette og tillige er klar over, hvad det har kostet af Tid og Paapasselighed at faa det indsamlede Materiale konserveret og opstillet, at faa Larverne fodret og at passe Klækkeburene, saa maa det forbausende, at en Enkeltmand har været i Stand til at udføre et saadant Arbejde.

Weis's Samling har allerede nu stor videnskabelig Værdi, og tillige besidder den stor Skønhed. Disse Egen-skaber vil yderligere forøges i Fremtiden, saafremt man gaar frem ad den Vej, som Hr. Weis har anvist.

A a r h u s, Septbr. 1925.

J. Kr. Findal. Sigfred Knudsen.

Er Vandspidsmusen dum?

Af P. Kaad.

En Dag hen imod Aften sidste Efteraar (1924) gik jeg som sædvanligt hen til en Mergelgrav for at fiske Vandlopper til mine Akvariefisk. Idet jeg skal til at stikke Ketscheren i Vandet, ser jeg et Dyr, der kunde ligne en Muldvarp, svømme lige ind mod det Sted ved Bredden, hvor jeg stod. Da Dyret gjorde forgæves Forsøg paa at kravle op ad den stejle Brink, satte jeg mig paa Hug og strakte Haanden hen mod det løjerlige „Amfibium“. Kun Forkroppen var over Vandet, den blaasorte Fløjelspels var ren og tør og skyede Vandet som Bagkroppen paa en Vandedderkop, og Vandoverfladen buede nedad omkring Dyret — som man ellers ser det ved fysikalske Forsøg med Kviksølv. Nu kunde jeg se, at det var en Vandspidsmus (*Sorex [Crossopus] fodiens*) — og ikke en Muldvarp, der tilfældigvis var plumpet i Vandet.

Men hvorfor vilde Dyret saa op af sit Element, — og hvorfor netop paa det Sted, hvor jeg stod? — Hovedet blev drejet i alle Retninger, saa jeg kunde se det snehvide Bryst, og den lange Snude eller Tryne vejrede eller snusede rundt, som var den gaet af Led. Derimod viste Dyret ikke mindste Tegn til Frygt, men opførte sig, som om jeg slet ikke var til Stede. Da strakte jeg Haanden med Ketscheren helt ud for at fange Dyret deri. Nu fo'r Snudespidsen rundt som en Vejrmølle, — og pludselig stak Spidsmusen til Bunds. Midt ude i Mergelgraven kom den atter op paa Overfladen, snusede og svømmede eller næsten løb paa Overfladen ind til Bredden og hen til mig igen, hvorefter Legen blev fortsat paa samme Maade endnu to Gange. Tredie Gang gik jeg om til den modsatte Side af Vandhullet, hvor der ingen Skrænt var; — og nu tog Fyren ikke mindste Hensyn til mig mere. Den dykkede og kom op, løb rundt i Overfladen, snusede til Vandplanterne og vendte et Blad — aabenbart paa Jagt efter Vandinsekter. Frem og tilbage, op og ned fo'r den, lige saa rastløs som en Hund, der har tabt sin Herres Spor.

Det begyndte at blive mørkt, Vinden var skarp og kold; men inden jeg gik hjem, fik jeg det Indfald at gaa over til den anden Side een Gang til. Og saasart jeg stod, hvor jeg stod til at begynde med, standsede Vandspidsmusen midt i sin vilde Jagt, vejrede og forsvandt — for ikke at lade sig se mere. —

Helt let var det nu ikke at finde en Begrundelse til Dyrets mærkelige Adfærd. Mens jeg stod paa Skrænten, blæste Vinden fra mig og ud over Vandet. Og naar nu Dyret har saa skarp en Lugtesans — det er jo tydeligt nok, at det vejrede min Nærværelse —, hvorfor svømmer „det dumme Dyr“ saa ikke bort i Stedet for at løbe lige i Armene paa mig?

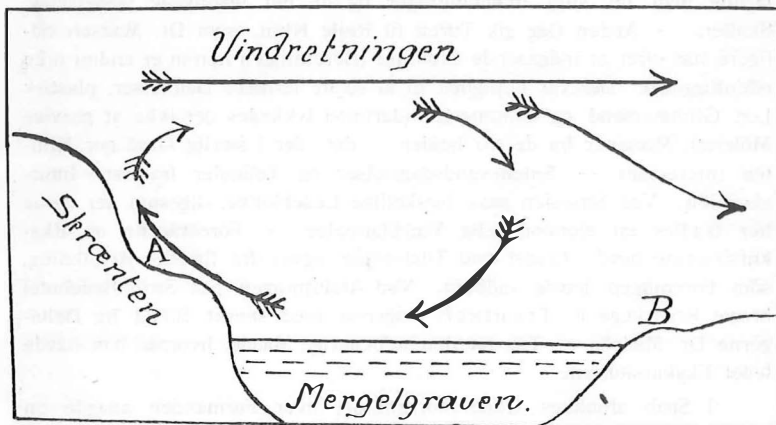
Flere Gange senere ventede jeg taalmodigt ved Vandpytten for at faa lagttagelsen gentaget; men der viste sig ingen Vandspidsmus mere. Kedeligt nok, for en enkelt lagttagelse kan ikke være saa værdifuld som en planmæssig Undersøgelse. Hvad man tilfældigt ser en enkelt Gang, kan være en Undtagelse fra Reglen, — eller ogsaa kan lagttageren misforstaa Situationen. I dette Tilfælde er det nærliggende at begrunde Fænomenet med grænseløs Dumhed fra Dyrets Side, saa meget mere, som Lærebøgerne fortæller, at det ikke er ret meget bevendt med Spidsmusenes Intelligens. — Men at løbe lige i Armene paa sin Fjende, naar man har opdaget ham, og der ellers er Mulighed for at slippe bort i alle andre Retninger, det kan da ikke være andet end topmaalt Dumhed — efter menneskelige Begreber.

Og dog tror jeg, at man gør Dyret blodig Uret. Hvad Sansningen angaar, er Vandspidsmusen en direkte Modsætning til Mennesket: Vi har gode Øjne og en forholdsvis daarlig Lugtesans; hos Vandspidsmusen er det lige omvendt, ja, den kan næsten betragtes som blind. Og naar man nu betænker, hvor „grinagtigt“ og „dumt“ et nærsynet Menneske kan opføre sig, selv om Intelligensen ikke fejler det mindste, saa burde allerede det være en Undskyldning for den svagsynede Vandspidsmus og dens Fejltagelse. Men jeg tror, man kan gaa videre endnu; jeg tror ikke engang, at Vandspidsmusen har „taget fejl“ i menneskelig Forstand. Den har tværtimod handlet lige saa klogt — eller lige saa dumt —, som et Menneske vilde gøre i dens Sted. Det eneste, man kan bebrejde Dyret, er — efter min Mening —, at det blev Offer for et Sansbedrag, og det kan ogsaa ske for et Menneske.

Den mærkelige Opførsel ligger snarere begrundet i Vindforholdene over Vandspejlet, som det er vist paa Tegningen.

Bag ved Skrænten dannes der Lufthvirvler over Vandet, saa Vandspidsmusen — efter hvad dens fine Næse siger den — maa tro, at jeg staar ved *B*, mens jeg i Virkeligheden staar ved *A*. — Dens Øjne er meget svage, og følgelig opdager den mig ikke, før jeg rækker Ketscheren ud imod den. Saa stikker den til Bunds og dykker op i Midten —

for atter at konstatere, at der „maa være noget i Luften“ ovre paa *B*-Siden af Dammen. — Men da jeg virkelig gik over til *B*, genoptog den sin fredelige Jagt, for nu var Luften ren.

Som allerede meddelt, drejer det sig kun om en enkelt tilfældig lagttagelse, saa det er muligt, at jeg gør Uret i at forsvare Spidsmusens Intelligens. Men i alle Tilfælde viser lagttagelsen, at denne Vandspidsmus ikke kunde se længere, end dens Næse var lang. Dog det er jo ikke noget nyt, siden allerede Romerne brugte det Mundheld, at „Spidsmusen forraader sig selv“ — nemlig ved at løbe sorgløst rundt og „kvidre“ ugenert, fordi den ikke kan se — og heller ikke lugte Modstanderen, naar Vinden bærer fra.

Foreningsmeddelelser.

Naturhistorisk Forening for Fyen.

Beretninger om Ekskursioner i Sommeren 1925.

Aarets første Ekskursioner, den 14. og 15. Juni var helliget Geologien. Direktør for Danmarks geologiske Undersøgelser, Dr. phil. Viktor Madsen, havde med stor Elskværdighed paataget sig at lede to Ekskursioner i Bogense Omegn med forudgaaende Lysbilledforedrag paa Bogense Hotel. I to glimrende Foredrag gennemgik Dr. Madsen paa sin anskuelige Maade, hvad der vilde blive at se paa Turene, hvoraf den første foretoges i nærmeste Omegn. Først aflagde man Besøg ved to Aflejringer af Kildekalk og Mosekalk ved Neder-Mølle og Engløkke Mer-

gelleje, og derefter besaa man paa flere Steder det, der var Turens Hovedformaal, Grindløse Aasen, der tydeligst af alle danske Aase illustrerer Teorien om Aasdannelse: Aflejringer og Smeltevandsfloder under Isen med Oppresninger af de underliggende blødere Lag. Paa Hjemturen iagttog man de store Inddæmninger og de der opgravede postglaciale Skaller. — Anden Dag gik Turen til Røjle Klint, som Dr. Madsen tidligere har ofret et indgaaende Studium (Beretningen herom er endnu ikke offentliggjort). Der var Lejlighed til at se de tertiære Dannelser, plastisk Ler, Glimmersand og Glimmerler (derimod lykkedes det ikke at paavise Moleret), Moræner fra de tre Istider — det, der i særlig Grad gør Klinten interessant — Smeltevandsdannelser og Telinaler fra 1ste Inter-glacialtid. Ved Stranden saas forskellige Ledeblokke, ligesom der ogsaa her fandtes en ejendommelig Vælddannelse. — Foredragene og Ekskursionerne havde fundet god Tilslutning ogsaa fra Egnens Befolkning, som Foreningen havde indbudt. Ved Afslutningen paa Strib Badehotel bragte Kredslæge P. Trautner, Bogense, med stærkt Bifald fra Deltagerne Dr. Madsen en Tak for den udbytterige Maade, hvorpaa han havde ledet Ekskursionerne.

I Strib afholdtes Generalforsamling, hvor Formanden aflagde en kort Beretning om Virksomheden i det foregaaende Aar og mindedes Frikolelærer M. P. Rudum, Sødinge, der paa Grund af Sygdom var udraadt af Bestyrelsen. Medlemsantallet var 70. Kassereren, Lektor Brunsendorff, aflagde Regnskab. Til Bestyrelsen genvalgtes Kassereren og Lærerinde, Fru Andersen, Nyborg. Til Suppleant valgtes Seminarlærer Alfred Hansen, Odense, og til Revisorsuppleant cand. pharm., Købmand Kruse, Odense. Bestyrelsen konstituerede sig med Lærer P. I. Pedersen, Bogense, som Formand, og Lærer Anton Mikkelsen, Søllinge, som Kasserer. (Forts. i 5. Hefte.)

P. I. Pedersen.

Naturhistorisk Forening for Jylland.

Ekskursionen til Trelde Næs d. 23. August havde samlet 11 Deltagere, der i Rutebil blev befordret helt ud paa Næsset.

Det var smukke og ejendommelige Egne vi fik at se, og Turen forløb helt igennem udmærket under Hr. cand. pharm. Kierulff-Petersens dygtige Ledelse. Ejeren af Næsset, Hr. Neergaard, var saa elskværdig at vise os sin interessante Samling af Vaaben og Oldsager og at ledsage os paa en Del af Turen. Hr. Lærer P. M. Pedersen, Bramminge, har været saa venlig at sende mig nedenstaaende Planteliste fra Ekskursionen. Paa Gruppebilledet fra Ekskursionen — taget af en af Deltagerne: Skoleinspektør O. V. Bertelsen, Aarhus — ses i Baggrunden de ejendommelige vindbøjede Træer paa Næsset.

O. V. Berthelsen fot.

Staaende: Ivan Lystager. Liggende — fra venstre —: Aksel Knudsen, Gjødesen, Sigfr. Knudsen, Findal, N. Høg, Borch-Larsen, Kierulf-Petersen, Neergaard, P. M. Pedersen, P. I. Pedersen.

Planteliste fra Trelde-Ekskursionen (ved P. M. Pedersen).

Skarppinnet Mangeløv, *Dryopteris spinulosa*. Elfenbens-Padderokke, *Equisetum maximum*. Skov-Stilkaks, *Brachypodium silvaticum*. Skov-Kogleaks, *Scirpus silvaticus*. Tynd Star, *Carex strigosa*. Dansk Ingefær, *Arum maculatum*. Rødgul Daglilje, *Hemerocallis flava*, etenkelt forv. Eksemplar. Liljekonval, *Convallaria majalis*, m. alm. Grønlig Gøgelilje, *Platanthera chlorantha*. Bred Hullæbe, *Helletborine latifolia*. Avnbøg *Carpinus betulus*. Opret Hønsetarm, *Cerastium glomeratum*. Rundbladet Klynger, *Rubus leucostachys*, i stor Mængde og overordentlig rigt frugtbærende. Bugtet Kløver, *Trifolium medium*. Kristtorn, *Ilex aquifolium*, hyppig. Benved, *Euonymus europaea*. Vedbend, *Hedera helix*, alm. Vand-Kvan, *Archangelica littoralis*, et Eksempl. paa Strandbredden. Liden Sommerkonval, *Pirola minor*. Storbliomstret Kodriver, *Primula vulgaris*. Alm. Barsvælg, *Lamium galeobdolon*. Grøn Mynte, *Mentha spicata*, ved et Gærde. Gærde-Bukketorn, *Lycium barbarum*, alm. plantet ved Gærder og i Hegn. Aks-Rapuntsel, *Phyteuma spicatum*. Skov-Burre, *Arctium nemorosum*. Rejnfan, *Tanacetum vulgare*, alm. ved Veje og i Hegn. Alm. Cikorie, *Cichorium intubus*, i en Lucernemark. Kær-Svine-mælk, *Sonchus paluster*, ved Stranden, 3-4 m høje Eksemplarer. Hvid Hestehov, *Petasites albus*. Husløg, *Sempervivum tecto-*

rum, fl. Eks. plantet paa et temmelig nyt Straatag, et Vidnesbyrd om, at Troen paa, at denne Plante skærmer mod Lynnedslag, endnu ikke er helt uddød.

Sigfred Knudsen.

Parti fra Trelde Næs.

O. V. Berthelsen fot.

Hvalpsund-Ekskursionen. De sidste Par Aar har Nordjyderne inden for Foreningen foretaget Ekskursion med Lærer Christensen, Svingelbjerg, som Leder, dels fordi det tidt er vanskeligt for os at komme med paa Ekskursionerne til det sydlige Jylland, og dels fordi der i Nordjylland findes mange sikkert gode Lokaliteter, som kun er lidet undersøgte. I Aar gik Turen til Hvalpsundegnen. Der var desværre kun mødt 4 Deltagere, alle Botanikere. Det var en Skam, at ingen af vore Sommerfuglesamlere var med, da Egnen efter Lærer Christiansens Udsagn har en rig Sommerfuglefauna. Det burde ogsaa være saaledes, at Nordjyderne hvert Aar kunde samles til saadan en Tur og derved holde Liv i Foreningen heroppe.

Turen lagdes fra Hvalpsund langs Stranden til Krattet ved Knudshoved. Her findes en smal Engstrækning, inden for hvilken den gamle Kystlinie hæver sig i stejle Skrænter med tydelige „Faarestier“. Jordbunden er sandet med en Del Væld i Skrænterne. — I Nærheden af Knudshoved findes Mergelkliner.

Stranden og Engen frembød ikke noget af særlig Interesse, udover hvad man altid finder paa disse Lokaliteter. Derimod var der livligere Plantevækst paa Skrænterne, særlig hvor Vældene brød frem. Her saas Bukkeblad, Dunet Dueurt, Vebendbladet Frøpeber, Kortstænglet Bladhoved, Vild Hør, blandet mellem en Mængde alm. Star-, Siv- og Kogleaksarter.

Længst mod Syd var Skrænten bevokset med Krat blandet af Eg og Asp, vel nok en Levning af den Skov, der i fordums Tid dækkede Vesthimmerland. Her var en udpræget Skovbundsflora. Blandet mellem hverandre voksede her alm. Kohvede, Flitteraks, Miliegræs, Engelsød, Fjærbregne, Alm.-Kær- og Skarpfinnet Mangeløv samt Stor Frytle. Det er vist ikke almindeligt at finde denne Plante saa langt mod Nordvest. Endvidere fandt vi i Krattet og Kanten af dette Liljekonval, Storkonval, Gyldenris, Bjørneklo, Sødlandet Astragal, Smaabladet Lind, Skov-Galtetand, Hunde-Hvene, Rørgæs og flere.

I den lille Valøse Hage Kro eller rettere uden for den mellem Hønsene indtoges vort Aftensmaaltid, og Deltagerne tog hver til sit, tilfredse med Udbyttet, men lidt skuffede over, at saa mange havde svigtet.

H a l s, ⁸/₉ 1925.

J. Gregersen.

Nye Medlemmer:

Helge Bork-Larsen, Vamdrup.

Konsulent, Landbrugskandidat Martin Hansen, „Fladmosegaard,
Skovby pr. Ærøskøbing.

Litteratur.

A. Howard Grøn: Skov og Folk (Gyldendalske Boghandel). En smuk, fornøjelig og lærerig Bog! Lige fra Hans Hartvig Seedorff Pedersens pompøse Indledningsdigt til dens sidste Side bringer den en Hymne til den danske Skov, saa stemningsfuld og ægte i Klang, at den næsten er enestaaende i vor Litteratur.

Efter at have fortalt vore Skoves Historie gennem de skiftende Tider, og efter at have skildret Træernes Liv og Livsbetingelser, gaar Forfatteren over til i Enkeltheder at vise, hvorledes vore Skovkyndige har formaet at skabe en Nutidsskov her i Landet, der er saa velplejet, saa karakteristisk og saa økonomisk ydedygtig, at den nævnes med Ære ogsaa udenfor Landets Grænser. Dette sidste vil mange sagtens anse for en Overdrivelse. Det er da et ejendommeligt Tilfælde, at jeg, umiddelbart før denne Bog kom mig i Hænde, havde læst et Foredrag, som den bekendte tyske Forstmand Carl Metzger holdt ved „Svenska Skogsvårdsföreningen“s Aarsmøde i 1924. Han udtrykker sig f. Eks. saaledes (Skogen 1924, Side 253): „Då jag 1902 för första gången kom hit upp, bosatt i Danmark, där nästan varenda skog sköttes uthålligt efter alla Konstens regler, där man med utrolig energi ock en patriotisk hänförelse på kala hedor trollade fram den ena kvadratmilen grönskande skog efter den andra, kan Ni förstå, at jag såg undrande på det, man här kallade skogshantering“. Vi, der hver Dag, eller i alt Fald saa ofte vi kan, færdes i

vore Skove, har vel ikke altid Følelsen af, at det alle Vegne staar saa udmærket til; vi synes tvært imod mange Gange, at der er langt igen, inden det fuldkomne er naaet; men naar en tysk Sagkyndig overfor en Forsamling af Sveriges ledende Forstmænd udtrykker sig med saa stærke Ord, maa der dog sikkert være noget om det. Det er en stor Ære for vore Skovejere (baade Staten og de private) og vore Forstmænd, at det er saaledes.

Et af Bogens mest karakteristiske Kapitler handler om, hvorledes en vis Klasse af Skovgæster behager at behandle den Skov, hvor de i Virkeligheden slet ingen Ret har til at komme. Dette Kapitel burde læses af alle, og navnlig burde enhver se de instruktive Billeder, der viser de mange forskellige Maader, man kan øve Vandalisme paa. Forfatteren af Bogen, der aabenbart har et blødt Hjerte, gaar ud fra, at disse Ødelæggelser skyldes Uvidenhed og Tankeløshed, hvad undertegnede Anmelder ingenlunde er saa sikker paa. Et af disse talende Billeder viser en ung Rødgransbeplantning, hvor Træerne er bøjede og knækkede, fordi et Selskab simpelthen har lagt sig ovenpaa dem for at spise Frokost. En udsøgt Samling Madpapir og tomme Flasker ligger tilbage som et Vidnesbyrd om, at Frokosten har været vellykket! Forfatteren giver den vidunderlige Oplysning, at i Statsskovene nord for København maa alle Skovarbejdere (Skovløbere) hver eneste Mandag Sommeren igennem tilbringe hele Dagen med at fjerne de Papirstumper, Æggeskaller, Konserverdaaser, Papæsker og Ølflasker, som Skovens ærede Gæster Dagen i Forvejen har efterladt. Paa et andet Billede ses nogle 20-aarige Bøge i Udkanten af en Bevoksning; de er nu kun forkrøblede Buske, fordi de hvert Foraar er plyndrede for deres grønne Skud, medens deres jævnaldrende længere inde i Bevoksningen har 2 Gange Mandshøjde — — .

Men jeg har ikke Lyst til at referere hele Bogen, skønt den indbyder stærkt til det. Jeg skal nøjes med at anbefale „Flora og Fauna“s Læsere at købe den. Paa Grund af Støtte fra Landbrugsministeriet kan den sælges meget billigt. Jeg er sikker paa, at ingen, der holder af den danske Skov og ønsker den Trivsel og Fremgang, vil fortryde det.

Albert Jensen.

Carl Christensen: Den danske Botaniks Historie med tilhørende Bibliografi. Første Storhefte, 192 + 112 Sider. Andet Storhefte, Side 193—384 + 113—224. Tredie Storhefte, Side 385—672 + 225 — 320. København. H. Hagerups Forlag. 1924 og 1925.

Museumsinspektør Carl Christensens Navn er sikkert godt kendt af mange af dette Tidsskrifts Læsere; mange har sikkert med stor Interesse læst Forfatterens Artikler: „Botanik i Danmark i det 17. Aarhundrede“, i det udmærkede Tidsskrift „Naturens Verden“ for nogle Aar siden, og det fejler vist ikke, at maaske netop derigennem en og anden har faaet Interessen vakt for Botanikkens Historie.

Hidtil har det været saa, at den, der lejlighedsvis beskæftigede sig med Botanikkens Mænd og Botanikkens Historie, maatte gaa til Udlandets Litteratur: Meyers, Sachsens o. l. Værker. Paa Dansk har vi ingen samlet Fremstilling haft, og det, man fandt i Udlandets Litteratur, var ikke altid lige tilfredsstillende for en almindelig dansk Læser.

Herhjemme maatte det historiske Stof søges i Tidsskrift-Litteraturen, og for de gamle Tidsskrifters Vedkommende var det ikke altid saa lige til at finde ud af, hvor den Artikel, man havde Brug for, fjælede sig. Man maatte have Taalmodighed og vente, til man en Dag tilfældig i et eller andet Bind fandt den Artikel, man havde søgt efter.

Hvem kan f. Eks. ane, at der i Blochs „Den fyenske Geistligheds Historie“ (2. B. l. H. 1790), midt imellem alle Præsterne, gemmer sig en Biografi af Peder Lauritsen Kylling? — Eller, for at nævne et andet Eksempel, hvor mange har Gnist af Anelse om, hvem Forfatteren til „Flora Francica oder Kräuter Lexicon“ er?

En Nutids Florist med Rostrup og Raunkiær som Førere er vel i Regelen ikke uvidende om, at der eksisterer en Langes Haandbog i den danske Flora, — maaske han endogsaa har benyttet den i vanskelige Tilfælde, hvor Rostrup og Raunkiær ikke vilde slaa til. Han er vel heller ikke uvidende om, at Langes Haandbog var en Afløser af Hornemanns økonomisk Plantelære og C. G. Rafns Danmarks og Holstens Flora, et fortjenstfuldt Arbejde, der desværre aldrig blev fuldendt. Men hvad havde man saa før Hornemanns Tid? — Man havde simpelthen ingen egentlig Flora; men der var heller ikke den Gang ret mange, der interesserede sig for Floristik; vel var der nok nogle, der beskæftigede sig med de „nyttige“ Planter, men her havde man jo Johan Paullis „Dansk økonomisk Urtebog“ fra 1761, som man da kunde hjælpe sig med.

Men den, der interesserer sig for den egentlige Floristik, var kun daarlig hjulpen, naar han skulde bestemme Planter. — Rundt om i Præstegaardene og paa Apotekerne havde man vel stundom Simon Paullis Urtebog fra 1648, og maaske havde man Kyllings „Viridarium Danicum“ fra 1688. — Føjer man saa hertil de enkelte Lokalfloeraer, som f. Eks. O. F. Müllers „Flora Fridrichsdalina,“ ja, saa har man vist egentlig nævnt det meste af det, en dansk Florist den Gang maatte hjælpe sig med.

Men ovre i Sverrig sad Linné, hvis Flora den danske latinkyndige jo ogsaa kunde benytte til Bestemmelse af danske Planter. — Ja, Linné var nu en Torn i Øjet paa de danske Botanikere; man var misundelig, og noget maatte der gøres. Saa bad man — som Didrichsen siger — Oeder bygge en lille botanisk Marmorkirke paa Flora Danica. — Og Glansen syntes virkelig et Øjeblik — siger samme Forfatter — at skære Linné i Øjnene.

For den, der nu og da efter fattig Evne har givet sig lidt af med Botanikkens Historie, er Carl Christensens Bog noget af en Aabenbaring. Har man læst Forfatterens før omtalte Artikler i „Naturens Verden“ eller hans personalhistoriske Skildringer, har man allerede faaet en Forestilling

om hans Evne til at leve sig ind i den Tid, han skildrer, og til at give et livfuldt Billede af denne.

Af det omfangsrige Værk foreligger nu 3 Storhefter, og Forfatteren er naaet frem til Behandling af Tidsrummet 1872—1886. Hvert Storhefte indeholder et Stykke af Botanikkens Historie og et tilsvarende Stykke Bibliografi. Vi faar udførlig Besked om de danske Urtebogsforfattere, og Bogen giver ikke blot udførlig Oplysning om de Mænd, der igennem Tiderne betegner Milepælene i Botanikkens Historie, for at nævne nogle Navne i Flæng: Simon Paulli, Borch, Oeder, Müller, Rafn, Hornemann, Ørsted, Drejer, Liebmann, Lange, Vaupell, Grønlund, Warming — hvor mange kender i Grunden stort mere end Navnene? Men vi faar ogsaa Besked om Florister igennem Tiderne blandt Læger, Apotekere, Præster og Lærere. Der gives udførlig Oplysning om Botanikkens Stilling gennem Tiderne ved Universitetet og ved Skolerne, om naturhistoriske Selskaber og Foreninger og naturhistoriske Tidsskrifter.

Hidtil havde man ofte staaet ganske hjælpeløs, naar man vilde vide Besked om en eller anden botanisk Forfatter, eller man søgte efter en Artikel, som man vidste stod i et eller andet Tidsskrift, men hvor? — Nu er man ikke længere i Tvivl om, hvor man skal søge Oplysning, og man er sikker paa at faa Svar. Bibliografien er saa udførlig, at man næppe vil søge forgæves efter, hvad der er trykt i Bøger, Tidsskrifter, Ugeblade, ja, selv Dagblade — men ikke nok med det, endogsaa Manuskripter og Breve er taget med, og vi faar Besked om, hvor de opbevares.

Værket, der udgives med Understøttelse af Staten og Carlsbergfondet og koster 75 Øre Arket, er en uundværlig Haandbog, der bør ejes af alle, der interesserer sig for Botanik.

L. P. Lauritsen.

Stankelben af Peder Nielsen (Danmarks Fauna, Bind 38), 165 Sider Tekst, 168 Afbildninger, Pris Kr. 4,50.

For den, der har arbejdet lidt med disse interessante, men dog saa lidet kendte Insekter, betyder denne Bogs Fremkomst en Kilde til Glæde, og man maa sige Forfatteren Tak for det betydelige, men brydsomme Arbejde, der er nedlagt i den. Før og siden C. Stæger i Naturh. Tidsskrift omkring 1840 udgav sine Fortegnelser (med Beskrivelser af ny Arter) over Danmarks Stankelben, er der ikke i systematisk Henseende skrevet noget som helst paa Dansk om disse Insekter, før Forfatteren i 1918 begyndte med sine Fortegnelser i „Flora og Fauna“; disse slutter nu af med en fuldstændig systematisk Behandling i foreliggende Arbejde. Man kan forstaa, at et saadant Arbejde ikke er let at gaa til. Forfatteren skal have sine Eksemplarer sammenlignet med Beskrivelser, der er spredt rundt omkring i de forskellige Tidsskrifter og Værker, og i meget vanskelige Tilfælde skal han have dem sammenlignet med selve Typeeksemplarerne, for saa vidt disse endnu er til Stede, og først naar dette be-

sværlige Bestemmelsesarbejde er udført, da er den Grund lagt, hvorpaa hele Arbejdet kan bygges op.

Danmarks Stankelbensfauna indordnes under 3 Familier: *Limnobiiderne*, *Cylindrotomiderne* og *Tipuliderne*. Af disse er førstnævnte den, der indeholder baade de fleste Slægter (28) og de fleste Arter, og mange af Arterne er meget smaa og sarte. *Cylindrotomiderne* rummer kun 4 Slægter med hver 1 Art. Den sidste Familie indeholder 8 Slægter, hvoraf selve Slægten *Tipula* er meget artsrig (43); det er store Insekter, og flere Arter spiller som Larve en betydelig Rolle for Land- og Havebrug. I Bogen findes udmærkede „Nøgler“ for Familier, Underfamilier, Slægter og Arter, hvorved Bestemmelsesarbejdet og Bogens Brug i det hele taget lettes betydelig. Selve Arbejdet er anlagt og udført under fuldt moderne Synspunkter. Karakterer hentede fra Vingeneraturen spiller derfor ganske naturlig Hovedrollen inden for Systematikken, og en Række udmærkede Vingetegninger siger mere end lange Beskrivelser; men de Illustrationer, man særlig lægger Mærke til, er den betydelige Række af Tegninger af Hannernes Analvedhæng. Mange af disse Tegninger, navnlig inden for *Tipula*-Slægten, er originale, og de vil uden Tvivl komme til at gaa igen i mange Arbejder — ogsaa uden for Danmarks Grænser.

En ret stor Vanskelighed for en Forfatter af et Arbejde som dette, hvor et Lands Fauna inden for en bestemt Dyregruppe for første Gang behandles systematisk, er Hensynet til, hvor mange „endnu ikke fundne Arter“, der bør medtages i en saadan Haandbog. Her har Forfatteren begrænset sig til kun at medtage et ringe Antal, og jeg mener, at han har haft fuld Føje til at tage det Standpunkt; thi sammenligner man Danmarks nu kendte Stankelbensfauna med de Tal, der er kendt fra vore Nabolande, vil man næppe kunne tænke sig ret mange nye Fund.

Beskrivelserne af Arterne er gode, og den Maade, hvorpaa Forfatteren angiver Arternes Forekomst, er anbefalelsesværdig. Saasart Arten ikke er almindelig overalt, anfører han de kendte Findesteder med en Bemærkning om Hyppigheden paa de enkelte Lokalteter. Endvidere berører han med nogle Ord Artens Udbredelse uden for Danmark, ligesom Tidspunktet for dens Forekomst er angivet.

Hermed være Arbejdet anbefalet paa det allerbedste og samtidig ledsaget med Ønsket om, at mange insektinteresserede Mennesker vil skænke vor Stankelbensfauna mere Opmærksomhed, end hvad hidtil har været Tilfældet.

P. Esben-Petersen.

Om Myg og Myggeplage af Professor, Dr. C. Wesenberg-Lund er udkommet.

I en Bog paa 64 Oktavsider har Forfatteren livligt og populært skildret vore almindelige Stikmygs Levevis, Forekomst og Midlerne til

deres Bekæmpelse. Forfatteren kender Emnet bedre end nogen anden her hjemme, og hans Arbejde er derfor ikke alene læseværdigt, men tillige meget oplysende.

Det vil være ufornuddent at komme nærmere ind paa Afhandlingens Indhold; her skal blot citeres Forfatterens Resumé:

„Bekæmp Husmyggene overalt og Brakvandsmyggene med, hvis det er muligt.

Gør Fortidens Synder mod vore ferske Vande gode igen, og foruren dem ikke mere.

Taal Myggeplagen ude i det aabne Land; begynd ikke af Hensyn til den at ødelægge den fri Natur, dens Fauna og Flora.

Husk, at Myggeplagen er vi selv Skyld i, og lad ikke Dyr og Planter lide for, hvad Du selv i Din Mangel paa Kundskab og Renlighedssans har fremkaldt.“

J. Kr. Findal.

Udkomne Hefter: Naturens Verden. Februarheftet 1925. Tage Kemp: Sukkersyge og Insulin, P. L. Kramp: Biologiske Dykkerundersøgelser for Vestkysthavneanlæggene, Magnus Degerbøl: Bør der tilvejebringes en international Fredning af Moskusoksen? Fra Institutioner og Foreninger, Mindre Meddelelser, Anmeldelser, Stjernehimlen i Febr. 1925.

Martsheftet. V. Nordmann: Klimatforandringer i de nordlige Polarlande, R. Hørring: Regeringens Jagtforslag bedømt fra naturvidenskabeligt Standpunkt, Poul Hauberg: Planter i Lægekunstens og Overtroens Tjeneste, Anmeldelser, Mindre Meddelelser, Stjernehimlen i Marts 1925.

Aprilheftet. V. Nordmann: Klimatforandringer i de nordlige Polarlande (Fortsat), A. W. Marke: Praktiske Anvendelser af Røntgenstrålerne, H. Blegvad: Østersavl ved Arcachon, Kaj Birket-Smith: Moskusoksens Fredning, Fra Institutioner og Foreninger, Anmeldelser, Mindre Medd., Stjernehimlen i April 1925.

Majheftet. Hilmar Ødum: De jyske Hedesletters Natur, Einar Storgaard: Vasco da Gama, Søren Hansen: En ny fossil Menneskeabe, Ove Paulsen: Dyrehavens Forsømmelse, Ingolf Sestoft: Om Taage som fysisk og meteorologisk Fænomen, Anmeldelser, Mindre Meddel., Stjernehimlen i Maj 1925.

Juni—Juliheftet. Tage Kemp: Tuberkulose og Sanocrysin, C. Hansen: Flettners Rotorskib, Magnus Degerbøl: Den amerikanske Ekspedition til Mongoliet, V. Thal Jantzen: Om Grundstoffet Hafnium, Fra Institutioner og Foreninger, Mindre Medd., Anmeldelser, Stjernehimlen i Juni og Juli 1925.

(Fortsættelse fra 4. Hefte 1924, Side 128: Østjydske Vandløb. Af J. Kr. Findal).

Saa snart Kildevandet i Afløbet har passeret enten levende eller hensmuldrende Planter, indfinder Netvingerne sig. De almindeligst forekommende er Slørvingerne, hvis Larver lever paa Undersiden af Kildeafløbets Sten; men ogsaa flere Vaarfluearter er til Stede, saaledes *Stenophylax nigricornis* og en *Sericostoma* Art, der begge er at træffe i Nærheden af Kildeudspringene. Sidstnævntes Larver bygger sig smukt formede, buede Rør af fine Sandskorn.

Ved en Kilde nær Skovdallund lever foruden flere Slørvinger den sjældne Vaarflue *Wormaldia occipitalis*; Arten træffes helt oppe paa Udspringets Plan. I lidt større Afstand fra Kilden træffer man smaa Selskaber af en *Agapetus* Art og *Parachione picicornis*.

Ved en vandfattig artesisk Kilde, hvor Vandet kun formaar at hæve sig lige op over Randen af det ca. 1 m lange Rør, er Rørets Yderside dækket af et tykt Lag grønne Alger. I disse Alger holder en Del Nemuralarver til og synes at befinde sig vel.

Ikke langt fra H o p b a l l e udspringer en vandrig Kilde ved Foden af en høj Skrænt. Foran Skrænten ligger der store Aflejringer af Kalktuf dækket af Muld og Planterester, der er skjult af en kraftig Vegetation af baade Træer, Buske og Urter. Kilden har flere Afløb, hvoraf det ene har meget stærkt Fald og ligger i dyb Skygge. I Afløbet er der rigeligt med Okker, og Slørvingelarverne, som lever i Vandet, bærer et helt Overtræk af dette Stof, hvilket ikke synes at genere dem. Paa Stenenes Underside findes i ret stort Antal en sort Fladorm (*Planaria*). Neden for Skrænten, som hælder mod Syd, er der meget lunt, hvilket har til Følge, at Slørvingerne her kommer tidligere paa Vingerne end andet Steds i Omraadet. Et andet Afløb er beboet af *Stenophylax nigricornis*, *Wormaldia occipitalis* samt en tredje Vaarflue, nemlig den lille *Crunoecia irrorata*. Sidstnævntes Larve bygger sig firsidede Rør af smaa Træ- og Barkstykker, som den føjer saa nøjagtigt sammen, at Rørene bliver regelmæssige og smukke. Larven anbringer sig med Forkærlighed paa nedfaldne Grenstykker, hvor Rørene er meget vanskelige at faa Øje paa.

Vejle Aa.

Vejle Aa gennemløber den naturskønne Vejledal, som er velkendt af mange, idet Vejle—Grindsted Banen gaar langs ad den og har Stoppesteder paa nogle af dens smukkeste Pletter, Skibet, Vingsted Mølle og Ravning.

Aaen er baade længere og vandrigere end Grejs Aa. I Nærheden af Limskov optager den i højre Bred det forholdsvis store Tilløb Egtved Aa. Fra dette Punkt til Vejle Fjord, en Strækning omtrentlig paa Længde med hele Grejs Aa, falder Aaen kun 16 Meter. Aaløbet slynger sig paa denne Strækning gennem smallere og bredere Engdrag med tørveholdig Bund, og jævnt og roligt glider Vandet af Sted.

Netvingefaunaen her ved Aaens nedre Del tilhører de langsomt rindende Vandes, og den er ikke videre interessant, da den næppe indeholder andet end rent almindelige Arter.

Den øvre Del af Aaen, fra Nørup Sø til Limskov, er kun halvt saa lang som den nedre Del, men Faldet er over fire Gange saa stort, idet Nørup Søes Vandspejl ligger 55 Meter over Havet. Nogle Steder i dette Afsnit er Strømmen meget stærk; dette er saaledes Tilfældet oven for Randbøldal Fabrik, og man kunde vente paa et saadant Sted at finde et Antal af de Netvingearter, som hører de stærkt rindende Vandløb til. Forventningerne slaar dog ikke til, i hvert Fald ikke for den nævnte Lokalitets Vedkommende; der findes nemlig her kun faa og tilmed almindeligt forekommende Arter. Maaske en medvirkende Aarsag hertil er den, at Aaen og Dalen har mistet deres oprindelige Præg. Ved Gjødning Vandmølle og længere nede ved Randbøldal Fabrik er Vandet stemmet op, og nedden for Gjødning er en Del af Aaens Vand ledet ind gennem Kanaler til Engvanding. Dalsiderne, der er høje og stejle, har før i Tiden været dækket af Lyng; medens de nu bærer Plantninger af Naaletræer. Et enkelt Sted ved Kanaldæmningen lever der dog en Koloni af den ret sjældne lille Vaarflue *Parachiona picicornis* Pict samt nogle Stykker af en *Sericostoma*-Art.

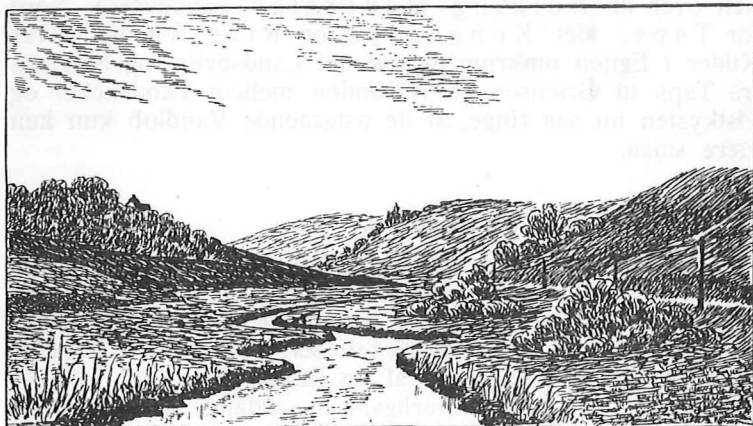
Højjen Aa. I Nærheden af Vejle udmunder Højjen Aa i højre Bred af Vejle Aa. Denne lille Aa er et smukt Skovvandløb med stærkt Fald mod Nord. Den minder om Vandløbene i Grejsdalen, og sandsynligt er det, at nogle af Foraarets Slørvinger kan findes ved dens Bredder. I Juli Maaned kan man træffe *Osmylus chrysops* siddende i Bredens Buske eller flyvende hen over det rislende Vand.

Kolding Aa.

De længste Vandløb i Kolding Aas Vandsystem er Vesternebel Aa, der i 71 Meters Højde over Havet udspringer nær ved Blaaakær Skov ca. 10 km Syd for Vejle, og Aakær Aa, der udspringer ved Verst, Syd-

øst for Egtved, i 57 Meters Højde. Disse to Aaløb forer sig lidt Vest for Ejstrup Station til Kolding Aa i ca. 12 Meters Højde over Havet og i en Afstand fra Kolding Fjord paa ca. 10 km.

Kolding Aadal er smuk; den har ret høje Sider med afrundede, uregelmæssige Former. Hist og her er Bakkesiderne skjult af Smaaskove, og gennem Dalbunden slynger Aaen sig i talrige Sving. Dens Fald er kun 3 m paa de nederste 6 km, medens Faldet paa de øverste 4 km

Kolding Aa ved Ejstrup.

er 9 m. I Nærheden af Ejstrup St. er Faldet ujævnt og stedvis meget kraftigt. Aabunden er fast, gruset og stenet, og hist og her har Strømmen gravet sig ind i Aabrinken eller udhulet Jorden under Breddens Buske og blottet disses Rødder.

Skuffes man over det fattige Insektliv ved Vejle Aa i Randbøldal, saa bliver man til Gengæld glædelig overrasket over at finde en Rigdom af Dyr ved Kolding Aa her i Nærheden af Ejstrup; og hver Ekskursion bringer ny Overraskelser. I Foraarstiden træffer man saadanne Slørvinger som *Chloroptera difformis* Klap og *Perlodes microcephala* Pict og senere vore to *Isopteryx* Arter; ved Midsommertid ser man Vaarfluerne *Odontocerum albicorne* Scop i Antal, *Leptocerum albifrons* L. i Mængde og flere *Hydropsyche* Arter, deriblandt den sjældne *H. silfvenii* Ulm., og i September—Oktober er *Halesus tessellatus* Ramb og begge vore *Chaetopteryx* Arter fremme. Desuden træffer man Sommeren igennem mere almindelige Netvingearter i stort Antal

og dertil en Vrimmel af Tovinger. Nær ved Aaløbet er der en ganske lille Sump med Pilebuske, hvor man om Efteraaret kan være sikker paa at finde den sjældne Vaarflue *Limnophilus germanus Mac Lachl* i Antal.

Vest for Kolding ligger Vandskellet mellem de vestgaaende og de østgaaende Vandløb endnu forholdsvis langt inde i Landet, og Kolding Aa er derfor et anseligt Vandløb; men mellem Lunderskov og Vamdrup bøjer det i en stor Bue mod Øst uden om Landsbyen Hjarup og helt over til Kolding-Haderslev Landevejen, Nord for Taps, idet Kongeaaen og Ribe Aa har deres Kilder i Egnen omkring de nævnte Landsbyer, og Syd paa fra Taps til Grænsen er Afstanden mellem Vandskellet og Østkysten nu saa ringe, at de østgaaende Vandløb kun kan være smaa.

Mindre Aaløb og Bække.

Mange af de Smaavandløb, som ikke er Sidevandløb til større Aaer, men udmunder direkte paa Østkysten, har stærkt Fald, og ofte løber de paa en Del af deres Vej gennem Slugter, som de i Tidens Løb selv har gravet. I mange Tilfælde er de indrammet af en Række Elle, eller de er overskygget af Skov. Naturligvis er saadanne Vandløb ikke Boplads for store Mængder af Netvinger, men i Regelen huser de dog en Del Arter, som er bundne til stærkt rindende Vand.

Bækkene i Marselisborg Skov. De smaa Skovbække ved Varna, Silistria og Hørhaven er trods deres Lidenhed baade indholdsrige og interessante. De to førstnævnte er i strenge Vintre isdækkede langs Randen eller hist og her helt tillukkede; sidstnævnte fryser aldrig til, da den er Afløb for en Kilde med konstant Temperatur. I og ved disse Vandløb kan man saa at sige Aaret rundt finde Dyreliv, selv om dette i Januar Maaned maa siges at røre sig mindre livligt. Ved alle Bækkene lever den lille Slørvinge *Capnia nigra Pict.* i stort Antal. Ved Midten af Februar er i milde Vintre det fuldt udviklede Dyr fremme. Hannen er nem nok at faa Øje paa, men den vingede Hun, som man kunde vente vilde flyve omkring for at opsøge Hannen — i Lighed med *Chloroperla difformis* — ser man ikke saa let. Den maa eftersøges paa Pinde og Blade i Vandløbet. Her sidder det træge Dyr i Skjul, og her opsøger Hannen den. I strenge Vintre ser man Hannerne løbe paa Isbræmmen langs Vandløbet, eller man kan finde dem

indefrosne i Isen. Ved H ø r h a v e b æ k k e n , som løber gennem en kort men dyb Kløft, findes der smukke Bevoksninger af Liden Milturt og Hvid Hestehov, som her i den lune Kløft ved Vandet med den høje Vintertemperatur blomstrer meget tidligt paa Foraaret. I milde Vintre staar Milturten grøn saa at sige hele Vinteren.

Ved Bækken lever de to Vaarfluer *Wormaldia occipitalis Pict* og *Crunoecia irrorata Curt.* Førstnævnte flyver det meste af Aaret, tidligste Fund den 10. Februar og seneste Fund den 25. September. Dens Larve lever i et pølseformet Spind paa Bækkens Sten og Grenstumper. Sidstnævnte har ikke saa lang en Flyvetid. Dens Larve bygger sig smukke, firkantede Huse, som den fasthefter til Grene og Sten; de er vanskelige at faa Øje paa, da de ligner en lille Stump Pind. Begge Vaarfluerne opholder sig gerne mellem Bladene paa Hvid Hestehov, hvor de let kan skjule sig. Ved Bækkens Udløb i Stranden styrter den som et Vandfald ud over en lav Brink, ved hvis Fod der ligger en Del større og mindre Sten, paa hvilke der i Regelen sidder et Antal *Simulium* larver, der synes at befinde sig saare vel midt i Vandsprøjtet. Her ved Udløbet afsætter Vandet Kildekalk paa Sten, Gren og Mos, og man kan finde Kalk siddende paa endnu levende Mosplanter. *Wormaldia*en lever ogsaa ved Silistria Bæk, omend i ringe Antal, og her træffer man ydermere den sjældne *Hydropsyche fulvipes Curt.*, samt *Chaetopteryx villosa Fabr.*, der er taget saa sent som ved Midten af December.

Giber Aa. Dette Vandløb, som udmunder 7 km Syd for Aarhus, er baade længere og vandrigere end Marselisborg Bækkene. Nær ved Havet gaar Aaen gennem Moesgaard Skov, en gammel Bøgeskov, hvis Træer skygger over et bredt og stenet, men lavvandet Aaløb med plantefattige Bredder. Her har været rejst mangt et Staffeli, men Stedet synes at være mere yndet af Malerne end af Netvingerne, der foretrækker Aaen højere oppe, hvor den løber gennem Vilhelmsborg Skov. Denne Skov er gammel og smuk med Bøg, Ask og Eg, hvoriblandt nogle af Egene er ældgamle Kæmper, og med en køn og fyldig Skovbundsflora, der ogsaa indrammer det lille, rislende Aaløb, af hvis Vand mange større og mindre Sten rager op. Foruden almindelige Netvinger træffes her *Capnia nigra Pict* og Vaarfluerne *Tinodes pallidula Mac. Lachl* og *Micropterna sequax Mac Lachl*, der begge her hjemme er sjældne, samt Efteraarsdyrene *Halesus tessellatus* og *Chaetopteryx villosa*.

Assedrup Bæk er et lille Vandløb, der udspringer

i Østergaard Skov og udmunder i Odder Aa nær dennes Udløb i Kysing Fjord. Bækken udmærker sig ved at huse to af vore største, smukkeste og sjældneste Netvinger, endog i ret stort Antal, nemlig Planvingen *Osmylus chrysops* og Vaarfluen *Stenophylax luctuosus* Pill., og dertil en tredje Art, nemlig den ovenfor omtalte *Tinodes pallidula*.

Asbæk løber lidt sydligere end Assedrup Bæk og parallelt med denne. Den er betydelig længere og kommer fra den bakkede og skovrige Egn ved Løjenkjær, Pederstrup og Tvenstrup, en Region med en smuk og indholdsrig Plante- og Dyreverden. Bækken løber i sydøstlig Retning; dens Dal er smal med Skov og Krat helt ud til Bækløbet; et enkelt Sted findes der dog en smal Strimmel Eng langs den ene Bred. Dalens Sider er høje, stundom stejle, hvilket især gælder den nordre, der næsten overalt er dækket af Skov. Jordbunden er rig paa Sten; disse rager hist og her frem af Skovbunden, og mange har hobet sig op i Bækkens Leje.

Ved denne Bæk træffer man om Foraaret flere Steder den smukke og sjældne Slørvinge *Taeniopteryx Risi* Mort og ved det øvre Løb Vaarfluerne *Stenophylax nigricornis* Pict, *Hydropsyche fulvipes* Curt og *Halesus digitatus* Schr. Ved det nedre Løb træffer man om Efteraaret *Halesus tessellatus* og *Chaetopteryx villosa*, og ved en lille Sidebæk, der gennem et stenfyldt Leje styrter sig ned ad en høj, skovklædt Bakkeside, lever Vaarfluen *Philopotamus montanus* Donovan., der er nærmere omtalt foran under Ure Bæk i Grejsdalen.

I Pederstrup Skov findes en „Hellig Kilde“, der udspringer oppe paa en Bakkeside. Dens Afløb ned til Bækken kendetegnes ved Bevoksninger af Liden Milturt og Elfenbens Padderokke, der i Bækkens Nærhed afløses af en Bræmme af Skavgræs, hvis mørkegrønne Stængler staar saa tæt som en Børste. Kilden ligger nu, efter at dens Tid er forbi, hengemt i et Vildnis og glempt af den opvoksende Slægt.

Højen Bæk ved Vejle er en lille Skovbæk, som udmunder i Vejledalen ved Mølholm. Den er „opdaget“ af Esben-Petersen, som her har gjort flere gode Fund af Netvinger, saaledes Døgnfluen *Rhitrogena Ussingi* Peters. og Vaarfluerne *Hydropsyche silfventii* Ulm, *Stenophylax luctuosus* Pill og *Agrypnia picta* Kol; desuden er fundet *Stenophylax permistus* Mac. Lachl. i Nærheden af Mølholm.

Skjærup Aa. Dette lille Aaløb, som udspringer

Sydøst for Vejle i Nærheden af Vinding, løber forbi Børkop og udmunder i Spang Aa nær Pjedsted, har paa flere Steder et stærkt Fald og er i det mindste fra Børkop og nedefter rigt paa Netvinger. Af disse kan fremhæves *Halesus tessellatus*, *Chaetopteryx villosa* og *Ch. obscurata*. Desuden er taget et enkelt Stk. af *Limnophilus germanus*. Ved en Vandmølle nær Børkop var der en Forsommerdag i det hvirvlende Vand neden for Omløbsaaens Stigbord et stort Antal af den sjældne, jydsk Vandbille *Brychius elevatus* Panz. Samtidig havde et Antal Stankelbensmyg travlt med at indsætte deres Æg i det drivvaade Mos paa Stigbordenes Planker og Brædder.

Vandløbene mellem Kolding og Hejls synes kun at være beboet af helt almindelige Netvingerarter med Undtagelse af en ganske lille Bæk, der løber ned ad Skamlingsbänkens østlige Skraaning; ved denne lever Vaarfluen *Wormaldia occipitalis* paa et Sted, hvor Bækken løber gennem en lille Skov.

Det største af de østgaaende Vandløb Syd for Kolding er vistnok Vojens Bæk. Bækken udspringer Nordøst for Vojens, løber Øst om denne By og ud i en lille, dybt nedsænket Sø oven for Tørning Vandmølle. Fra Søen, som ligger 19 m over Havet, løber Bækken, eller rettere Aaen, gennem den smukke Tørning Dal til Haderslev Dam.

Bredderne af Haderslev Dam og Tørning Sø med deres Bræmme af Tagrør er tæt beboet af Netvinger, der hører til Stillevandsarterne, saasom Arter af Slægterne *Mystacides* og *Limnophilus*, ligesom *Anobolia nervosa* og *Tinodes waeneri* er til Stede i store Skarer, hver til sin Tid og saaledes, at den førstnævnte afløser den sidstnævnte.

Vandløbet gennem Tørning Dalen er ogsaa rigt paa Netvinger; dog vil man lægge Mærke til, at Artsantallet er mindre her end ved Kolding Aa og Grejs Aa.

Af det tidlige Foraars Slørvinger synes kun nogle ret almindelige Nemuraarter at være til Stede. Perlider og nærstaaende Arter findes næppe. I Forsommeren kommer *Chloroperla grammatica* frem og bliver efterhaanden meget almindelig. Døgnfluerne *Ephemera danica* og *E. vulgaris* optræder ogsaa, og Vaarfluer som *Cyrnus trimaculata* og *Goera pilosa* er til Stede i stort Antal.

Af Hydrosychearterne er der mange *H. angustipennis* og en Del *H. pellucidula*, medens *H. instabilis* synes at forekomme meget sparsomt. Efteraarsarterne er repræsenteret ved *Halesus tessellatus* og *Ch. villosa*. Disse Efteraars-

dyr er ogsaa iagttaget ved et Par Bække, der løber gennem Hoptrupdalen 7 km Syd for Haderslev og udmunder i Slivso.

Nævnte Sø er et ejendommeligt og smukt lille Vand. Baade fra Nord og fra Syd skraaner Landet stærkt ned mod Bredderne, langs med hvilke der vokser en bred Bræmme af Tagrør, medens der længere ude findes større og mindre Rørholme. Søen er adskilt fra Havet ved en smal og lav Landtange, og under stærk Højvande kan Havet bane sig Vej til den og bringe stor Forstyrrelse i dens Bevoksning. Langs den sydlige Bred er Rørbræmmen særlig bred, og Rørholmene uden for er store. Her har Ejerne af de tilgrænsende Jorder et indbringende Rørskær. Nu kan det hænde, at en stor Rørholm ved Højvande løftes op og flyttes med samt sine Rør og Ellebuske endog fra en Mands Enemærker og hen paa Naboens.

At Søen er et Paradis for Ænder og andre Svømme-fugle siger sig selv, og der findes naturligvis ogsaa mange Netvinger langs dens Rand; af disse synes den smukke Vaarflue *Limnophilus xanthodes* Mac. Lachl. at forekomme meget almindelig. Dette Dyr kendes nok fra en Del Lokaliteter i Danmark, men næppe i større Antal.

Mellem Hoptrup og Aabenraa og langs Aabenraa Fjords Sydside er de østgaaende Vandløb ganske ubetydelige, og de er gennemgaaende meget fattige paa Netvingearter, selv om der nogle Steder, f. Eks. ved smaa Skovbække og ved Smaasøerne Sydøst for Aabenraa, kan findes enkelte gode Arter. Ved en lille Bæk, der udmunder i Gjænnerr Fjord træffes saaledes den sjældne lille Vaarflue *Parachiona picicornis* Pict., og ved Age Sø en anden lille Art: *Ecnomus tenellus* Ramb.

Af det foregaaende vil man se, at Strømdyrene blandt Netvingearterne aftager mod Syd, hvor Talen er om de østjydske Vandløb, og at de kun findes i ganske ringe Artsantal i Egnen mellem Haderslev og Aabenraa. Efter hvad der i den tyske Litteratur foreligger om disse Dyrs Udbredelse i Tyskland, opræder nogle af Arterne i Holsten og ved Hamburg og andre Steder i Nordtyskland; men et stort Antal findes først i det mellemtyske Højlands Vandløb.

Hvad Stillevandsarterne angaar, synes en Del af disse at tage til i Antal mod Syd. Som Eksempel herpaa kan nævnes Vaarfluerne *Limnophilus germanus*, *L. elegans* og *Enoicyla pusilla* Burm, foruden den ovenfor omtalte Art fra Slivso *L. xanthodes*.

L. germanus er kendt fra Tyskland, men ikke fra Norge

og Sverige. Her hjemme er den for mange Aar siden taget i 2 Eksemplarer ved Salten Langsø, hvor den ikke senere er genfundet. I nyere Tid er den som foran nævnt fundet i Antal i Jelling Dalen, enkeltvis Syd for Børkop og i ret stort Antal i Nærheden af Ejstrup Station.

L. elegans er fundet sparsomt forskellige Steder i Jylland saa langt Nord som til Randers, og desuden er den kendt fra et enkelt Sted paa Fyn. Ved Øster Løgum i Sønderjylland forekommer den imidlertid i stort Antal i en Mose.

Enoicyla pusilla er kendt fra Lolland, hvor Larven er fundet af Sønderup og klækket af Esben-Petersen. Dertil kommer nu et Fund fra Hoptrup, hvor baade Larver og de udviklede Hanner er fundne i stort Tal.

Dyret udmærker sig ved, at Hunnen har yderst smaa Vinger og saaledes er ude af Stand til at flyve, og ved, at Larven ikke lever i Vandet. Findestedet ved Hoptrup er en smuk lille Dal med stejle, skovklædte Sider og en rislende Bæk i Bunden. Larven lever under Mos, der vokser paa gruset Bund et godt Stykke oppe paa Dalsiden. Stedet, som ingenlunde er særlig fugtigt, er overskygget af Bøge og Ege. Larverne findes i Forsommeren og Imago om Efteraaret. Denne mærkelige Art er funden mange Steder i det nordtyske Lavland og er sandsynligvis paa Vandring Nord paa; men denne Vandring maa foregaa langsomt. Til Lolland kan den maaske være kommet i Fastlandstiden, og da den findes i Holsten, er der ikke noget mærkeligt i, at den ogsaa findes ved Hoptrup.

I vort sydlige Naboland er Netvingefaunaen meget rigere end her, og da der saa langt Nord paa som til Hamburg og Holsten er fundet mange Arter, som er ukendte her i Landet, saa er det højst sandsynligt, at vi i Sundeveds Smaabække, Moser og Damme og i Vidaaens Omraade vil kunne finde ny Arter for vor hjemlige Fauna. Og Spørgsmaalet, om vor sydlige Grænseegn er lige saa fattig paa Strømdyr som Haderslev—Aabenraa Egnen, faar staa hen til eventuel senere Besvarelse.

Nedenstaaende er givet en Oversigt over en Del Netvingers Udbredelsesforhold i Jylland og de samme Arters Forekomst i det øvrige Danmark og i de nærmeste Udlande. De vedføjede Brøker angiver Tidspunkterne for Forf. tidligste og seneste Fund af de paagældende Dyr.

Oversigten er udarbejdet dels paa Grundlag af egne lagttagelser, dels efter følgende Arbejder:

- Esben-Petersen: En Reliktfauna knyttet til Midtjyllands Bække og Aaer. „Mindeskrift for Japetus Steenstrup“. Vaarfluer. „Danmarks Fauna“.
- Guldsmede, Døgnfluer, Slørvinger. „Danmarks Fauna.“
- Georg Ulmer: Tricoptera. „StiSwasserfauna Deutschlands“, 1909.
- Fr. Klapalek: Ephemera, Plecoptera. do. do. 1909.
- R. und H. Heymons: Neuroptera. do. do. 1909.

Slørvinger.

1. *Perla cephalotes* Curt. Grejsdals Aa i Juni, Orten Bæk.
Tyskland: Vestfalen, Rhinprovins. Svejts.
2. *Perlodes microcephala* Pict. Gudena v. Randers, Laurberg, Funder Aa, Aastedbro, Kolding Aa v. Ejstrup. $\frac{1}{5}$ — $\frac{16}{5}$.
Kolding Aa er det eneste Findested uden for Gudenaens Omraade.
Tyskland: Gotha, Schandau.
3. *Isopteryx serricornis* Pict. Gudena v. Randers, Langaa, Granslev Aa v. Laurberg. Maj—Juni.
4. *Isopteryx Burmeisteri* Pict. Granslev Aa v. Laurberg, Grejsdals Aa, Kolding Aa v. Ejstrup, Varde Aa v. Nørholm. $\frac{29}{5}$ — $\frac{4}{7}$.
5. *Chloropteryx difformis* Klap. Bangsbo Aa v. Frederikshavn, Voers Aa med Tilløb, Lilleaa v. Laurberg, Borum Bæk og Lyngbygaards Aa v. Aarhus, Kolding Aa v. Ejstrup. $\frac{26}{4}$ — $\frac{21}{5}$.
Uden for Danmark er Arten kun kendt fra Sachsen og Bøhmen.
6. *Capnia nigra* Pict. Haslund Bæk v. Randers, Lilleaa v. Laurberg, Pøtmølle v. Hammel, Varna—Silistria- og Hørhave Bæk v. Aarhus, Giberaa v. Vilhelmsborg og Moesgaard, Bæk ved Lerbæk. Larven fundet i Lellinge Aa ved Køge. $\frac{7}{2}$ — $\frac{19}{5}$.
Dyr i Parring iagttaget ved Silistria Bæk den $\frac{11}{2}$.
Tyskland: Sachsen, Vestfalen, Rhinprovins.
Norge, Skotland.
7. *Taeniopteryx Risi* Mort. Bornholm, Svejlbæk, Funder Aa, Granslev Aa, Jeksen Bæk, Giberaa v. Vilhelmsborg, Assedrup Bæk, Asbæk i Løjenkjær Skov, Grejsdals Aa, Bække i Jelling Skov. $\frac{8}{3}$ — $\frac{9}{6}$.
Norge: Domaas, Fokstuen, Lødingen.
Tyskland: Rhinprovins, Schwarzwald. Svejts.
8. *Taeniopteryx Braueri* Klap. Randers, Grejsdalen. Marts—April. (Eftersøgt, men ikke genfundet i Grejsdalen. Forf.).
Tyskland: Rhinprovins, Sachsen. Bøhmen, Svejts.

9. *Nephelepteryx nebulosa* Linn. Risbæk v. Lemvig, Allerup Bakker, Randers, Granslev Aa, Lilleaa v. Laurberg, Silkeborgegn, Aarhus Aa, Varna Bæk. $\frac{8}{3}$ — $\frac{27}{4}$.
 Norge: Hatfjeldsdalen, Bergen.
 Tyskland: Hamburg, Hannover, Vestfalen, Rhinprovins, Sachsen.
10. *Nemura Meyeri* Pict. Bangsbo Aa, Allerup, Gern Aa, Lemming Bæk, Funder Aa, Aarhus Aa, Grejsdals Aa, Hørup Bæk. $\frac{8}{3}$ — $\frac{21}{3}$.
 Norge: Lakselven, Langø.
 Tyskland: Lausitz, Harz, Rhinprovins.

Vaarfluer.

1. *Rhyacophila nubila* Zett. og *R. septentrionis* Mac. Lachl. Begge Arter er fundet ved mange af de østjydske Vandløb; navnlig Larverne og Puppehusene er almindelige i Vandløb med fast og stenet Bund.
 Fra Tyskland kendes 19 Arter af Slægten *Rhyacophila*; af disse er kun de ovennævnte to hidtil fundet her i Landet.
2. *Glossosoma vernale* Pict. Grejsdals Aa paa en meget begrænset Plet, hvor Aaen har stærk Fald og stenet Bund. Arten er endvidere for mange Aar siden fundet ved Horsens.
 Tyskland: Vestfalen, Bayern, Ulm. England. Finland.
3. *Philopotamus montanus* Donovan. Ure Bæk i Grejsdalen, Bæk i i Løjenkjær Skov. $\frac{20}{3}$ — $\frac{10}{8}$.
 Skandinavien: Fra Bohus til Lapland.
 Tyskland: Thüringen, Sachsen, Harz, Schwarzwald, Odenwald.
 Frankrig: Vogeserne.
4. *Wormaldia occipitalis* Pict. Silistria Bæk, Hørhave Bæk, Bæk i Jelling Skov, Ure Bæk, Bæk v. Skamlingsbanken. $\frac{10}{2}$ — $\frac{25}{9}$. Træffes paa Pinde, Straa og Blade ved stærkt rindende Smaabække med fast Bund. Dyrene holder sig nær til Vandet; de er hurtige og sky.
 Tyskland: Østprøjsen, Schlesien, Sachsen, Thüringen, Odenwald, Schwarzwald.
 England. Frankrig. Svejts. Østerrig. Grækenland.
5. *Wormaldia subnigra* Mac. Lachl. Hansted, Aastedbro, Bornholm, Aarhus Aa v. Fusvad.
 Tyskland: Rhinprovins, Schwarzwald, Hessen, Sachsen, Schlesien.
 England. Skandinavien. Finland.
6. *Tinodes pallidula* Mac. Lachl. Lellinge Aa, Giber Aa i Vilhelmsborg Skov, Assedrup Bæk, Aakær, Bornholm. Juli.
 Tyskland: Sachsen, Lausitz, Vestfalen. Frankrig. Svejts.
7. *Psychomyia pusilla* Fabr. Tvilum, Allinggaard Aa, Gern Aa, Lysbro, Hansted, Grejsdals Aa, Lerkenfeldt Aa. Juli.
 Arten er kendt fra hele Europa og fra Lilleasien.

8. *Hydropsyche Silfvenii Ulmer*. Lemming Bæk, Jeksen Bæk, Aarhus Aa v. Pinds Mølle, Højen Bæk, Kolding Aa v. Ejstrup. $13/5$ — $10/6$.
Tyskland: Thüringen. Ladoga-Karelien.
9. *Hydropsyche fulvipes Curt* Silistria Bæk, Asbæk ved Løjenkær, Ure Bæk i Grejsdalen. $9/6$ — $6/8$.
Ret udbredt over hele Europa (Tyskland: Thüringen, Lausitz, Sachsen).
10. *Hydropsyche instabilis Curt*. Nordsjælland, Falsled paa Fyn, Bornholm, Allinggaard, Jeksen Bæk, Aarhus Aa ved Pinds Mølle og Aarslev, Grejsdals Aa, Jelling Aa, Tørning Aa, Varde Aa v. Nørholm. $15/6$ — $20/7$.
Udbredt over hele Europa. (Tyskland: Lausitz, Sachsen, Hessen, Lüneburger Heide, Thüringen, Schwarzwald, Ulm.)
11. *Agrypnia picta Kol*. Dannerhøj, Silkeborg, Højen Bæk, et Eksempel hvert Sted.
Tyskland: Østprøjsen, Schlesien, Sachsen, Bayern.
England. Sverige. Finland.
12. *Mollanodes Zelleri Mac. Lachl.* Karup Aa, Funder, Drostrup Bæk og en anden Bæk ved Vejen, Løgsø i Rude Hegn. Juli—August.
Norge. Sverige. Finland. Lithauen. Bøhmen.
Tyskland, Nord paa til Lüneburg.
13. *Leptocerus nigronevrosus Retz*. Frederiksdal, Randers, Funder, Silkeborg, Aarhus Aa, Skanderborg, Jelling Aa, Tørning Aa. Sværmer paa Solskinsdage i Skarer hen over Vandløbet. $16/5$ — $5/6$.
Udbredt over Nord- og Mellem Europa.
14. *Leptocerus albifrons L.* Laurberg, Rindsholm, Allinggaard, Aastedbro, Vorvadsbro, Nørholm, Grejsdals Aa, Kolding Aa. Juli—August.
Kendt fra Nord- og Mellem Europa.
15. *Adicella reducta Mac. Lachl.* Allerup Bakker, Randers, Non Mølle, Silkeborg, Aarhus Aa, Horsens, Grejsdals Aa. $1/6$ — $24/6$.
Tyskland: Hamburg, Thüringen, Schwarzwald, Alwatergebirge, Lausitz, Odenwald.
16. *Adicella filicornis Pict.* Grejsdalen (forgæves eftersøgt af Forf.).
Tyskland: Harz, Alwatergebirge, Sachsen, Lausitz, Schwarzwald, Odenwald. Syd paa til Norditalien og Pyrenæerne.
17. *Odontocerum albicorne Scop.* Aastedbro, Aarhus Aa v. Tarskov Mølle og Aarslev, Hansted, Grejsdals Aa, Ure Bæk, Kolding Aa v. Ejstrup. $1/6$ — $10/8$.
Fundet over Størstedelen af Europa.
18. *Limnophilus germanus Mac. Lachl.* Salten Langsø (2 Eksempel.), Mosehul i Jelling Dalen, Skjærup Aa v. Børkop, Mosehul eller Sump i Kolding Dalen v. Ejstrup. $24/9$ — $19/10$.
Tyskland: Bayern, Neu-Ulm. Svejts.

19. *L. elegans* Curt. Randers, Ry, Silkeborg, Funder, Rands Fjord, Mose v. Øster Løgum, Sønderby paa Fyn. Maj—Juli.
Skandinavien. England. Holland. Tyskland: Hamburg, Lüneburg. Rusland og Øst paa.
20. *L. dispar* Mac. Lachl. Dannerhøj (synes at være forsvunden der), Tebbestrup v. Randers (2 Eksemp.), Hadsten, i stort Antal paa en Eng i Aadalen. Paa sidstnævnte Sted lever Larven ikke i selve Vandet, men derimod i det fugtige Mos paa Engbunden. Om For-aaret finder man Puppen samme Steds. Flyvetid: Juni. Dyret sidder paa Engens Græsstraa, sværmer i Eftermiddagssolen ganske lavt hen over Græsset, flyver ikke hverken højt eller langt. $\frac{21}{5}$ — $\frac{1}{6}$. Larver klækket $\frac{15}{4}$.
Finland. Nordrusland. Lithauen. Tyskland: Hamburg, Schlesien, Posen.
21. *Phacopteryx brevipennis* Curt. Flere Steder paa Øerne, f. Eks. Gels Skov og Skjoldenæsholm. Jylland: Ulveskoven i Vendsyssel, Mose ved Stilling, Mose ved Hylke, Salten Aa. Juli—Septbr.
Nordeuropa. Belgien. Tyskland. Ungarn. Bosnien. Sibirien.
22. *Stenophylax alpestris* Kol. Bøllemosen, Mose v. Madum Sø, Ry, Silkeborg, Jenskær, Vejen Mose. $\frac{7}{6}$ — $\frac{14}{7}$.
Skandinavien. England. Mellemeuropa.
23. *Stenophylax nigricornis* Pict. Tvilum, Mausing, Silkeborg, Hammel, Jeksen Bæk, Moesgaard, Asbæk, Assedrup Bæk, Aakær, Jelling, Ure Bæk. Ofte ved ganske smaa Bække og Kildeafløb. $\frac{29}{5}$ — $\frac{2}{8}$.
Udbredt over Nord- og Mellemeuropa.
24. *Stenophylax luctuosus* Pill. Hornslet, Jeksen Bæk, Giberaa i Vilhelmsborg Skov, Assedrup Bæk, Bilsbæk, Bæk i Grejsdalen, Højen Bæk. Synes at foretrække mindre Vandløb. $\frac{21}{5}$ — $\frac{12}{6}$.
Belgien. Tyskland. Østerrig—Ungarn.
25. *Stenophylax permistus* Mac. Lachl. Bornholm, Sjælland, Jylland: Randers, Aarhus, Pedholt, Horsens, Højen Bæk.
Kendt fra hele Europa.
26. *Micropterna sequax* Mac. Lachl. Tjustrup, Ordrup, Sønderby paa Fyn, Allerup Bakker, Aarhus, Haarup, Læborg.
Udbredt over Størstedelen af Europa.
27. *Halesus radiatus* Curt. Allerup Bakker, Lemvig, Sminge, Brassø, Stilling Sø, Jelling Aa. September.
Norge. England. Frankrig.
28. *Halesus tessellatus* Ramb. Funder, Aarhus Aa ved Aarslev, Borum Bæk og Pinds Mølle, Giberaa ved Maarslet, Vilhelmsborg og Moes-

gaard, Asbæk ved Tvenstrup og Sander, Horsens, Grejsdals Aa, Skjærup Aa v. Pjedsted, Kolding Aa v. Ejstrup, Tønning Aa, Bæk i Hoptrup Dalen.

Skandinavien og Mellem Europa. September—Oktober.

29. *Halesus digitatus* Schrank. Funder, Aarhus Aa ved Fusvad og Tarskov Mølle, Borum Bæk, Jelling Aa nær Hopballe Mølle, Hørup Bæk. September—Oktober.

Udbredt over hele Europa.

30. *Chaetopteryx villosa* Fabr. Frederiksgave paa Fyn, Allerup Bakker, Lemvig, Randers, Aarhus Aa med Tilløb, Giberaa, Silistria Bæk, Stilling, Salten Aa, Jelling—Grejsdals Aa med Tilløb, Skjærup Aa, Kolding Aa, Tønning Aa, Bæk v. Hoptrup. September— $15/12$.

Udbredt over omtrent hele Europa.

31. *Ch. obscurata* Mac. Lachl. Laurberg, Salten Aa, Aarhus Aa ved Tarskov Mølle og Aarslev, Skjærup Aa, Kolding Aa. $24/9$ — $7/11$.

Tyskland: Neu-Ulm, Thüringen. Svejts. Kroatien.

32. *Ecclisopteryx guttulata* Pict. Lerkenfeldt Aa, Lemming Bæk, Mølbæk, Funder, Mausing, Skjellerup, Jeksen Bæk, Hørup Bæk, Grejsdals Aa v. Højgaard, Kolding Aa. Juni— $3/10$.

England. Nord- og Mellem Europa, Italien.

33. *Parachiona picicornis* Pict. Allerup Bakker, Randers, Mausing, Silkeborg, Funder, Jeksen Bæk, Aarhus Aa v. Tarskov Mølle, Silistria Bæk, Bæk i Jelling Skov, Randbøldal, lille Bæk ved Genner Strand. $27/4$ — $5/6$. Arten synes at foretrække ganske smaa Vandløb.

Tyskland: Hamburg, Rügen, Stettin, Harz, Thüringen, Altvaterbjergene, Sachsen, Hessen, Odenwald, Schwarzwald.

Frankrig: Vogeserne.

34. *Enoicyla pusilla* Burm. Maribo, Guldborg: Larver fundne af Sønderup, klækket af Esben-Petersen. Hoptrup: Hanner fundet i Antal, ligeledes Larver. $26/9$.

Tyskland: Nord-, Mellem- og Sydtyskland.

Frankrig: Vogeserne.

35. *Crunoecia irrorata* Curt. Maglevandsfaldet, Silkeborg, Mølbæk, Funder, Hørhave Bæk, Bæk i Jelling Skov. Ofte ved stærkt rindende Smaabække, hvor Larvernes smukke firsidede Huse sidder fastheftet til Sten og Grenstykker i Vandløbet. $26/5$ — $9/7$.

England. Sverige. Holland. Bøhmen. Svejts.

Tyskland: Harz, Thüringen, Lausitz, Sachsen, Schwarzwald, Odenwald, Pfälserwald. Frankrig: Vogeserne.

36. *Laciocephala basalis* Kol. Allerup Bakker, Lilleaa, Tange, Funder, Aarhus Aa ved Tarskov Mølle, Jeksen Bæk, Horsens, Jelling Aa, Grejsdals Aa, Højen Bæk, Kolding Aa. $1/6$ — $13/8$.

England. Tyskland: Hamburg(r), Lüneburger Heide, Vestfalen, Østprøjsen, Sachsen, Hessen, Odenwald, Bon, Thüringen, Ulm. Svejts.

37. *Oligoplectrum maculatum* Fourcr. Elling Mose, Laurberg, Haarup, Alstrup, Lysbro, Tange, Nørholm, Mønsted, Aarhus Aa i Mængde, Jeksen Bæk, Grejsdals Aa i Mængde, Jelling Aa, Vejen Aa.
Mellemeuropa.
38. *Sericostoma personatum* Spence og *S. pedemontanum* Mac. Laclul. findes ved mange af de østjydske Vandløb. De to Arter ligner hinanden meget, og navnlig Hunnerne er vanskelige at adskille. De synes at foretrække mindre Vandløb, i hvilke man ofte kan finde deres smukke, bøjede Larvehuse.

Døgnfluer.

Rhitrogena Ussingi Peters. Højen Bæk, Grejsdals Aa v. Højgaard. Aarhus Aa v. Fusvad, Jeksen Bæk. Juni.

Arten, som er ukendt i Udlandet, er beskrevet af Esben-Petersen.

Planvinger.

1. *Osmylus chrysops* L. Granslev Aa v. Laurberg, Aarhus Aa v. Fusvad, Jeksen Bæk, Borum Bæk, Assedrup Bæk, Grejsdals Aa, Højen Aa, Bornholm. $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$.
2. *Sisyra jutlandica* Peters. Tebbestrup v. Randers, Fiskerhuset v, Aarhus. Juni.
Ukendt i Udlandet; beskrevet af Esben-Petersen.
3. *Sialis lutaria* Fabr. og *S. fuliginosa* Picl. ses ret hyppigt ved de østjydske Vandløb; førstnævnte er den almindeligste.

Litteratur.

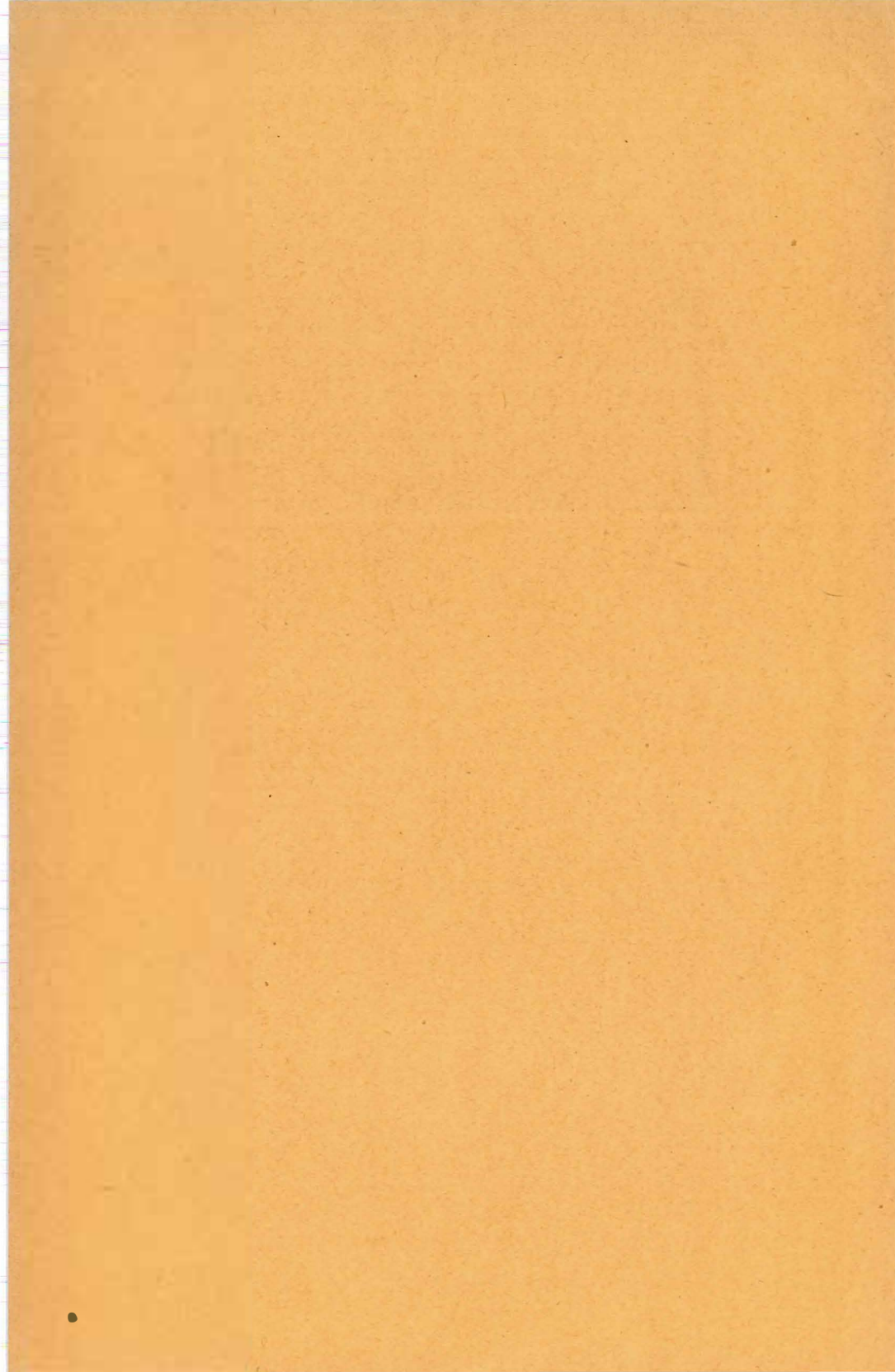
- Esben-Petersen: Guldsmede, Døgnfluer, Slørvinger. Dan m. Fauna.
— Vaarfluer. Danmarks Fauna.
— En Reliktfauna knyttet til Midtjyllands Bække og Aaer. Mindeskrift for Japetus Steenstrup.
— Bestemmelsestabel over Planvinger. Flora og Fauna.
— Om planktonfangende, fangnetsspindende Hydropsychidlarver i Danmark. Dansk nath. F. vidensk. Medd. 1907.
— Bidrag til Kundskab om planktonf., fangnetssp. Trichopterlarver i Danmark. Dansk nath. For. vidensk. Medd. 1908.
— Fangnetsspindende Vaarfluer. Flora og Fauna. 1909.
- Findal: Aarhus Aa. Flora og Fauna. 1915.

Jelling Aa.

Erik Jensen fot.

- Poul Harder: En østjyds Israndslinie. Danm. geol. Unders. 1908.
- Fr. Klapalek: Ephemera, Plecoptera. Die Süßwasserfauna Deutschlands. 1909.
- V. Milthers: Grundvand og vandførende Lag i Danmark. Danm. geol. Unders. 1903.
- C. Wesenberg-Lund: Insektlivet i ferske Vande.
 — Biologische Studien über netzspinnende Trichopterenlarven. Intern. Rev. Hydrobiol. und Hydrograph. p. 574. 1908.
- G. Ulmer: Trichoptera. Die Süßwasserf. Deutschl. 1909.
- Hj. Ussing: *Osmylus chrysops*. Flora og Fauna. 1914.
 — Fangnetspindende Vaarfluer. Flora og Fauna. 1908.
 — i A. C. Johansen: Randers Fjord.

**Udstopning af
Fugle og Pattedyr
bedst og billigst.**

Stort Lager af alle Slags zoologiske
Præparater til Undervisningsbrug.

— *Forlang Tilbud.* —

Præparerede Insekter
Insektnaale \varnothing \varnothing Tørveplader
Spændetræ
Ketscheringe \varnothing Præparatglas
billigste Priser.

Insekter sendes gerne til Udvalg.

Konservator Johs. Larsen

St. Torv 10²

AARHUS

Telf. 5944

Naturaliesamlere!

Ill. Priskurant Nr. 6, indeholdende Redskaber for
Entomologi, Botanik, Oologi og Ornithologi,
tilsendes paa Forlangende.

Harald Børgesen,

Frederiksberggade 28, København, Tlf. Central 689.

En sjælden Fugl

faar De udstoppet smukkeste og bedst i Skandinaviens
største Præparationsforretning. Stort og fint Lager af
saavel skindlagte som udstoppede Pattedyr og Fugle
til videnskabelig Brug. — Leverander til Skoler og
Museer i Ind- og Udlandet. — Ill. Prisliste gratis!

Konservator Hansen, Herning. Telf. 335.

Chr. Aaboe Sørensen, Silkeborg.

Telefon 297. Vestergade 117.

Prima Udstopning af alle Arter Fugle og Dyr.
Levering til Skoler af de udstoppede Fugle og Pattedyr,
der iflg. Ministeriets Cirkulære anses
for nødvendige til Undervisningen.

Tilbud gives. Altid stort Lager til Salg.

Eftersyn og Reparation af zoologiske Skolesamlinger udføres.
Postadresse: *Konservator Aaboe, Silkeborg.*

Formændene for de fire Provinsforeninger er:

Lærer *J. Kr. Findal*, Ingerslevs Boulevard 4, Aarhus (Jylland),
Lærer *L. P. Jensen*, Højelse, Lille Skensved (Sjælland), Lærer
P. J. Pedersen, Bogense (Fyen) og Lærer *L. Kring*, Nykøbing F.
(Lolland-Falster).

Alle tidligere Aargange af „Flora og Fauna“ kan faas v. Henv.
til V. Sigfred Knudsen, Villa „Fyen“, Aarhus. De 12 første
Aarg. (1899—1910) koster samlet 15 Kr.; de 14 senere (1911—24)
koster tilsammen 48 Kr. Prisen for enkelte Aargange ligger
mellem 2,50 Kr. og 5,00 Kr. - - - Enkelte Hefter 75 Øre.